

ЗНАЧЕННЯ КООПЕРАЦІЇ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДЛЯ РОЗВИТКУ ГЛОБАЛЬНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Глобальні тенденції розвитку також торкнулись сфери освіти та науки у більшості країн, тому швидка адаптація до змін та викликів дозволить уникнути впливу модифікованої конкуренції та ускладнень системи взаємозв'язків та взаємозалежностей між учасниками світового ринку освітніх послуг [1, 7].

Одним з напрямів досліджень з тематики освіти є вивчення питань кооперації на ринку освітніх послуг. Конкуренція у сфері освіти знаходиться під безпосереднім впливом конкуренції на ринку праці: роботодавці бажають отримати кращих працівників, освітні заклади при цьому конкурують за їх підготовку [5, с. 81–82].

Тому, не дивлячись на широкий пласт наробок з питань розвитку освіти, наразі виникає потреба у дослідженнях, які б містили системний підхід до аналізу нових форм внутрішньо секторальної взаємодії, зокрема кооперації, що є актуальним за умов глобальної конкуренції на світових ринках в тому числі й на ринку надання освітніх послуг.

Однією з форм міжнародної співпраці закладів освіти різних країн можна назвати кооперацію, яка в умовах глобальної конкуренції та боротьби за споживача освітніх послуг має свої переваги та дозволить освітнім закладам зайняти чільне місце на світовому ринку освітніх послуг. У вузькому значенні, кооперація закладів вищої освіти – взаємодія двох або більше ЗВО різних країн у формі організації освітньої (освітньо-наукової) діяльності зі спільного досягнення загальних цілей та задоволення потреб учасників об'єднання [2].

Можемо стверджувати, що в Україні вже сформовано інституційні передумови кооперації з іноземними закладами освіти. Основною такою передумовою є підписання Болонської декларації у 2005 р., яка передбачає стандартизацію підходів у навчанні та функціонуванню й розвитку вищої освіти [4].

Крім того, хоча й не надто активно, розвивається експорт освітніх послуг та навчання іноземних студентів, у тому числі дистанційне навчання засобами Інтернет технологій, що стало актуальним в умовах пандемії викликаної COVID 19, розвивається транснаціональна освіта.

Кооперація у сфері освіти дозволить українським ЗВО долучатись до обміну світовими освітніми та науковими розробками, методиками викладання, технологією дистанційного викладання, проводити дослідницьку роботу та ін.

Визначено, що мета кооперації ЗВО – сприяти модернізації освітнього середовища в умовах

глобалізації шляхом включення в освітній процес навчальних закладів різних країн, які утворивши дієздатну структуру можуть конкурувати на світовому ринку та продукувати якісні та інноваційні освітньо-наукові послуги за рахунок ефекту масштабу.

Завдяки кооперації ЗВО на даному етапі суспільного розвитку можуть відбуватись наступні види співпраці та взаємодій: обмін викладацькими кадрами; участь у міжнародних освітніх проєктах; міжнародна акредитація освітніх програм; академічна мобільність студентів; програми подвійних дипломів; спільні наукові публікації; міжнародні конференції; проведення спільних наукових досліджень; розвиток мережі міжнародних центрів; проведення гостьових лекцій; розвиток startup руху; дистанційне навчання [6, с. 60–61].

На жаль, сьогодні кооперація закладів освіти відбувається не надто активно, існує ряд перешкод які потрібно усувати найближчим часом, проте очевидними є вигоди від кооперації для суб'єктів кооперації як вітчизняних, так і закордонних.

Така вигода базується на динамічному ефекті зростаючого масштабу завдяки розширенню ринку та економії на масштабах виробництва. При цьому забезпечується достатній рівень конкуренції, відбувається зміна економічної ефективності при зростанні масштабів надання освітніх послуг. Зростаючий характер масштабу виробництва включає в себе нарощування обсягів надання різноманітних освітніх послуг, розширення їх переліку, збільшення можливостей для модернізації діяльності.

Кооперація також продукує вигоди для різних учасників ринку освітніх послуг. Так для ЗВО з'являються можливості щодо розширення контактів у сфері спільного виконання науково-дослідних проєктів, адаптація світового досвіду розвитку освіти та науки у практику вітчизняної діяльності, активізація мобільності здобувачів вищої освіти, розширення можливостей для стажування, навчальних візитів у закордонних університетах, участь співробітників у міжнародних проєктах, розширення договірних зв'язків між навчальними закладами [3].

Завдяки кооперації проявляються основні ефекти, які цей процес справляє зокрема на очікування споживачів освітніх послуг, поліпшення процесу надання послуг, на спільні інновації, на організаційні форми взаємодії. Процес надання освітніх послуг в умовах зростаючої глобальної конкуренції сьогодні трансформується завдяки цифровим можливостям, що вимагає нових форм

співпраці, а при організації кооперативної взаємодії виникає потреба переглядати форми проведення освітньої діяльності [8].

Процеси кооперації звичайно матимуть найсуттєвіший вплив на споживача освітньо-наукових послуг. Навчальні заклади стають важливими інституціями у процесах нарощування людського капіталу, а завдяки процесам модернізації освітньої діяльності виникає можливість поліпшення якості життя населення. Завдяки системному підходу, який покладено в основу кооперації, відбувається всебічне врахування очікувань, цілей та завдань, попиту та пропозиції на ринку освітніх послуг, можливостей та потенціалу отримувача послуг, формальних та неформальних засобів навчання [3].

Суттєвою перевагою кооперації ЗВО вважаємо концентрацію на отримувачі освітньої послуги, тобто перенесення акцентів з пропозиції на попит, на реальні потреби споживача. Крім того, кооперація сприяє тому, що визнаються різні цілі отримання освіти, зокрема персональна підготовка, професійний розвиток, отримання нових знань, досягнення економічних цілей, культурний розвиток, досягнення соціальних ефектів.

Отже, однією з найважливіших рис сучасного економічного розвитку, зокрема розвитку освіти, є інтернаціоналізація господарського життя, яка відбувається в умовах глобалізаційних змін та жорсткої конкуренції [1]. Динамізм сучасного життя, виклики глобалізації, нерівномірність розвитку країн та територій призводять до інтеграції національних ЗВО до світового освітнього середовища, поглиблення співпраці у сфері освіти. Точково в Україні запроваджуються кращі практики зарубіжних університетів та дослідницьких центрів. Проте ці процеси відбуваються безсистемно, немає постійної співпраці між учасниками освітньо-наукової діяльності.

Саме кооперація вітчизняних закладів вищої освіти з іноземними партнерами в умовах глобальної конкуренції є чинником та драйвером розвитку усіх суб'єктів, як національної так й світової економіки, які включені прямо або опосередковано у цей процес: здобувачі вищої освіти, заклади вищої освіти, державний сектор, підприємницький сектор, сектор домашніх господарств, світовий та національний ринки освітніх послуг.

Кооперація має за мету сприяння модернізації суспільства в умовах глобалізації, викликів та запитів сучасного світу. Завдяки кооперації виникає можливість у всіх зацікавлених суб'єктів отримати якісно нові компетенції, які необхідні у сучасному світі. Крім того, кооперація стає додатковим

чинником нарощування людського потенціалу та його системної капіталізації, що також продукує ефект зростання якості життя. Вбачається за доцільне розширювати наукові розробки у частині дослідження ефектів кооперації для різних груп суб'єктів економічної діяльності, форм кооперації, функціонування та розвитку структур [5].

Отже, кооперація освітніх закладів дозволяє створювати конкурентоспроможний освітній продукт який враховує світові тенденції ринку освітніх послуг в умовах пандемії, можливості максимально задовольняти зростаючі потреби споживача, ефективно використовувати наявні ресурси та залучати нові. Врахування цих факторів одночасно грає на користь конкретного ЗВО, т.я. це є передумовою для забезпечення його конкурентоспроможності як інституції.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Грищенко І. М. Професійна освіта в системі економічних досліджень: монографія. Київ: Грамота, 2014. 384 с.

2. Дерій Ж. В. Капіталізація людського потенціалу: функціональний аспект. *Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки*. 2012. № 3 (60). С. 21–27.

3. Дерій Ж. В. Капіталізація людського потенціалу: теорія, методологія, практика: монографія. Чернігів: ЧНТУ, 2013. 299 с.

4. Вербицька А. В. Міжнародний ринок освітніх послуг: сучасні тенденції та їх вплив на конкурентоспроможність національної економіки. *Управління розвитком*. 2018. № 1 (191). С. 11–18.

5. Захарін С. В., Коваленко Д. І. Китайсько-українське співробітництво у сфері вищої освіти. *Проблеми інтеграції освіти, науки та бізнесу в умовах глобалізації: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції*. Київ: Київський національний університет технологій та дизайну, 2019. С. 81–82.

6. Кузьмін О. Є. Міжнародна кооперація закладів вищої освіти та державне її регулювання. *Міжнародне науково-технічне співробітництво: принципи, механізми, ефективність: збірник наукових праць XV (XXVII) Міжнародної науково-практичної конференції*. Київ, 2019. С. 60–61.

7. Силадій І. М. Розвиток освіти в контексті основних викликів глобалізації. *Вища освіта України*. 2016. № 4. С. 34–38.

8. Холявко Н. І. Модернізація системи вищої освіти в умовах становлення інформаційної економіки: монографія. Видавець Брагинець О.В., 2018. 382 с.